

Távérzékelés BSc.

Lovas Tamás

Tárgy követelmények

- Előadások, gyakorlatok, hibrid órák
- Gyakorlat
  - Közös órai munka
  - Önálló feladatok
- Számonkérés
  - 2 ZH, 2HF
  - Pótlási lehetőségek
- Új beosztás március 22-től

BSc	ea (H 14-16)		gy (H 14-16)
08.febr	Tárgy ismertető, távérzékelés kvíz (LT)	08.febr	távérzékelésről általában, state-of-the-art, trendek (LT)
15.febr	Légi lézerszkennelés (fizikai alapok, szkenner típusok, kibocsátási minták) LT	15.febr	Excel + CloudCompare, LasTolols alapok SÁ
22.febr	Légi lézerszkennelés pontossága, Légi lézerszkennelés összehasonlítás más technológiákkal LT	22.febr	Lastools + QGIS + Feladat kiadás SÁ
01.márc	Légi lézerszkennelés; repülési terv, felbontás/lefedettség optimalizálás LT	01.márc	Lastools + QGIS SÁ
08.márc	Tárgyszkennelés SÁ ZH LT	08.márc	Közelfotogrammetria SÁ Feladat beadás SÁ
15.márc	nemzeti ünnep	15.márc	nemzeti ünnep
22.márc	Bevezetés, műholdas távérzékelés kezdete, fizikai alapok, sugárzás, képalkotás, alkalmazás	22.márc	Műholdas adatnyerés, adatbázisok, formátumok, adatbeolvasás
29.márc	Hordozó eszközök, keringési pályák, multispektrális, optikai szenzorok	29.márc	Képmegjelenítés, képkivágás, adattartalom, visszaverődések leképzése, képszeletelés
05.ápr	húsvét	05.ápr	húsvét
12.ápr	Termális infravörös távérzékelés, hiperspektrális távérzékelés	12.ápr	Képfeldolgozás és térinformatika, eredmények megjelenítése
19.ápr	Passzív mikrohullámú távérzékelés, Geometria-, radiometriai torzulások	19.ápr	Geometriai torzulások, koordináta transzformáció, légkör javítás
26.ápr	Multispektrális képfeldolgozás, transzformációk, osztályozás	26.ápr	Multispektrális transzformáció (filter, NDVI, model maker, resolution merge)
03.máj	Radar	03.máj	Radar
10.máj	Összefoglalás, 1 alkalmazás egyéni feldolgozása, előadással ZH	10.máj	Radar Feladat konzultáció

Tárgy célja

- Áttekintés a távérzékelés technológiákról
  - Légi lézerszkennelés
  - Műholdas távérzékelés
  - Radar/ifsar
- Alapvető elméleti, fizikai alapok tisztázása
- Gyakorlatokon jellemző távérzékelési termékek feldolgozása
  - Légi lézerszkennelt állományok
  - SAR adatok
  - Úrfelvételek
- Alkalmazás orientált ismeretek
- Alap az ismeretek elmélyítésére

BME, Fotogrammetria és Térinformatika Tanszék és a távérzékelés

- 10 oktató, 3 doktorandusz, 1 prof. emeritus
- BSc: Távérzékelés, Fotogrammetria és lézerszkennelés, Geodézia és térinformatika projektfeladat, Térinformatikai elemzések
- MSc: Térképezési technológiák
- Szakmérnöki képzés: Fotogrammetria, LiDAR
- TDK, diploma és doktori disszertációk
- Kutatási projektek
- Akadémiai és ipari partnerek

2015. 02. 06. péntek, Dóra

-10°C / +4°C

EUR: 306 Ft

GBP: 410 Ft

10 000 Ft-os kép

Google™ Egyéni Kereső

ORIGO

HÍREK ▾ PÉNZ ▾ MÉDIA ▾ SPORT ▾ TECH ▾ TUDOMÁNY ▾ AUTÓ ▾ KULT ▾ UTAZÁS ▾ GASZTRÓ ▾ KÉP ▾

TECHBÁZIS

Túl sok volt a drog: nem bírta a drón

ORIGO | 2015. 01. 22. 12:42

7
KOMMENT

Lezuhant egy drón az amerikai-mexikói határnál: túl sok metamfetaminnal pakolták meg, nem bírta el a csomagokat.

Drogot akartak csempészni ismeretlenek Mexikóból az Egyesült Államokba, de a jól megpakolt drón nem bírta el a súlyt és egy szupermarket parkolójában lezuhant a San Ysidrói határátkelőhöz közel.

San Ysidro
San Diego, CA

Útvonalt...

Mentés

▼ MOST

12:39 Obamával reggelizett a magyar pornópápa

12:39 Szusszan egyet a dollár?

12:33 Angelina Jolie kínzáspornóban utazik

12:31 Lemondott a Simicska-médiabirodalom vezérkara

12:26 Ukránban tesztelik új fegyvereiket az oroszok

hirdetés

Távérzékelés?

- Úr/légi/földi
  - dm/cm/mm
  - hét/nap/bármikor
  - kormányzat/nagyvállalat/kis cég
  - $100\text{km}^2/\text{km}^2/\text{m}^2$
  - 100M/10M/1M Ft. nagyságrend
- Tematikus térképek
- Vektoros adatok, ortorektifikált termékek
- Sztereo kiértékelés

Távérzékelés – elnevezés, fogalom

- Remote sensing – Fernerkundung
- US – EU – Mo.
- Távérzékelés – fotogrammetria
- Úr-, légi-, földi távérzékelés
- Térképészeti célú távérzékelés

ISPRS

- Remote sensing is the science and technology of capturing, processing and analysing imagery, in conjunction with other physical data of the Earth and the planets, from sensors in space, in the air and on the ground.
- Photogrammetry is the science and technology of extracting reliable three-dimensional geometric and thematic information, often over time, of objects and scenes from image and range data.

Szempontok

- Tudományos: fizikai alapok megértése, EM sugárzás viselkedése az atmoszférában, visszaverődésekben
- Technológiai: aktív/passzív szenzorok fejlesztése, feldolgozó eszközök, szoftver környezetek
- Szervezeti: társadalmi és ipari igények felderítése, szocio-ökonómiai elemzések, üzemeltetés, szabványosítás

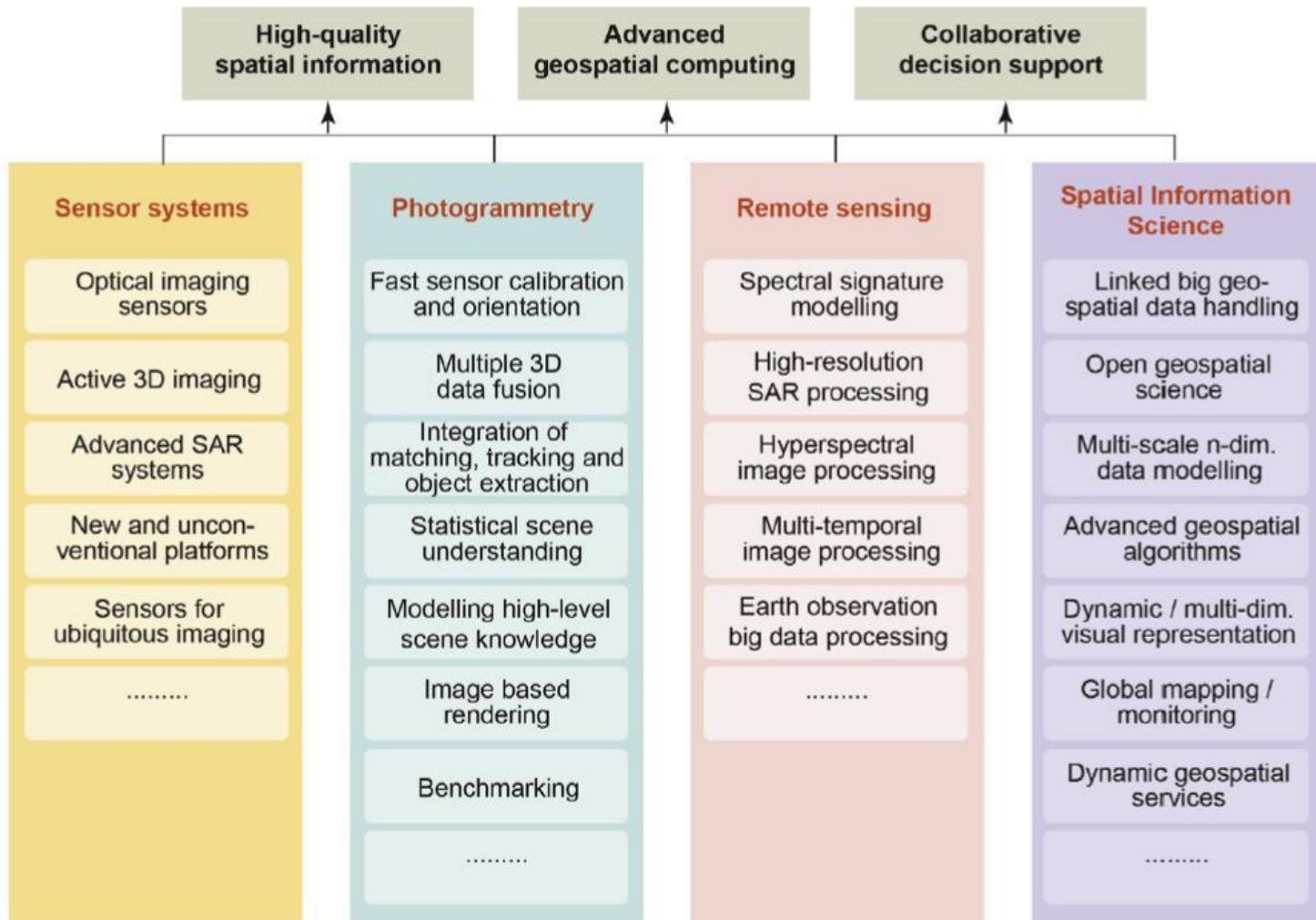
Kihívások

- Térinformációk: topográfia, földhasználat, kataszter, népesség, szennyeződések stb.
- Big data kezelés, feldolgozás
- Data fusion
- Adatok elérése
- Elosztott rendszerek alkalmazása

Új technológiák, módszerek

- Technológiák
  - UAV/UAS
  - InSAR, PS-InSAR (légi és űr)
  - Amatőr kamerák és helymeghatározó eszközök
- Geometriai információk
  - Structure from motion – SFM
  - Simultaneous localisation and mapping – SLAM
  - Dense3D
- Tematikus információk
  - Support vector machine – SVM
  - Random forests – RF
- Vizualizáció
  - 3D
  - Online
  - VR/AR

Kutatási területek - ISPRS

Történeti áttekintés

- Fotogrammetria
  - Közel
  - Légi
- Úrfelvételek
  - Tematikus távérzékelő holdak
  - Nagy felbontású fényképező holdak
- Radar/IfSAR
  - Légi
  - Úr
- LiDAR
  - Földi
  - Légi
  - Mobil
- Egyéb
  - Mélységkamera, infra, tárgyszkenner stb.

Evolúció - magánszektor

- 1990-ig a távérzékelés kormányzati terület
  - Fotogrammetria: magánszektor is
- 90-es évek közepétől változás
  - Magáncégek (pl. DigitalGlobe)
  - Online térkép almazások (pl. MapQuest, googlemaps, yahoo map)
  - Navigációs rendszerek (integrált - pda – pna – okostelefon)
  - Alacsonyabb rendű (pl. önkormányzati) igény távérzékelt adatokra
  - Magáncégek az űrkutatásban
  - Elérhető GIS megoldások (pl. ESRI ArcGIS, nyílt csomagok)

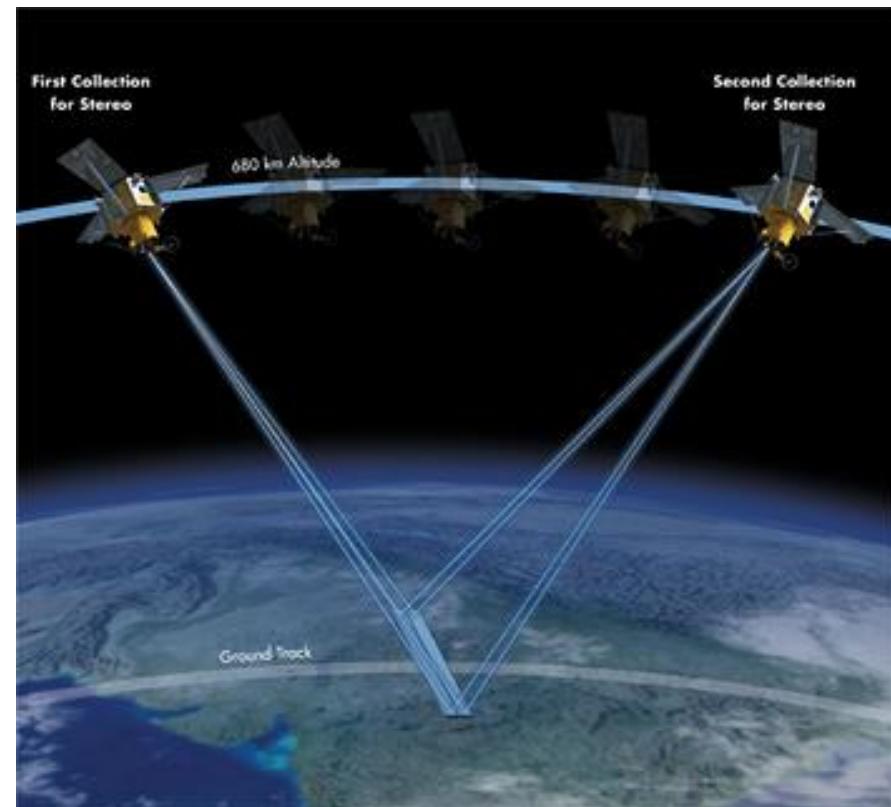
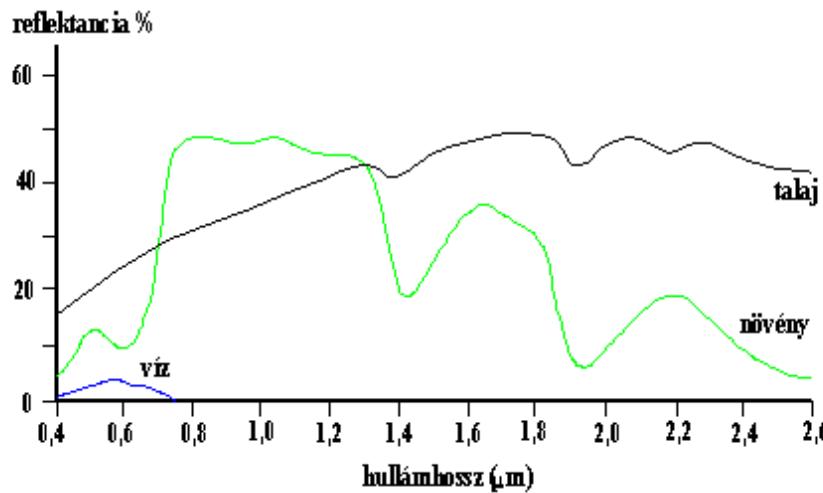
Fotogrammetria

- Történelem
  - Földi: 1800-as évek vége
  - Légi: II. vh előtt
- Fotogrammetria trendek ma
  - Amatőr kamerák használata
  - Digitális kamerák terjedése
  - dense3D
  - Adat fúzió
  - Ferde tengelyű érzékelés
  - Szkennelés
  - UAV

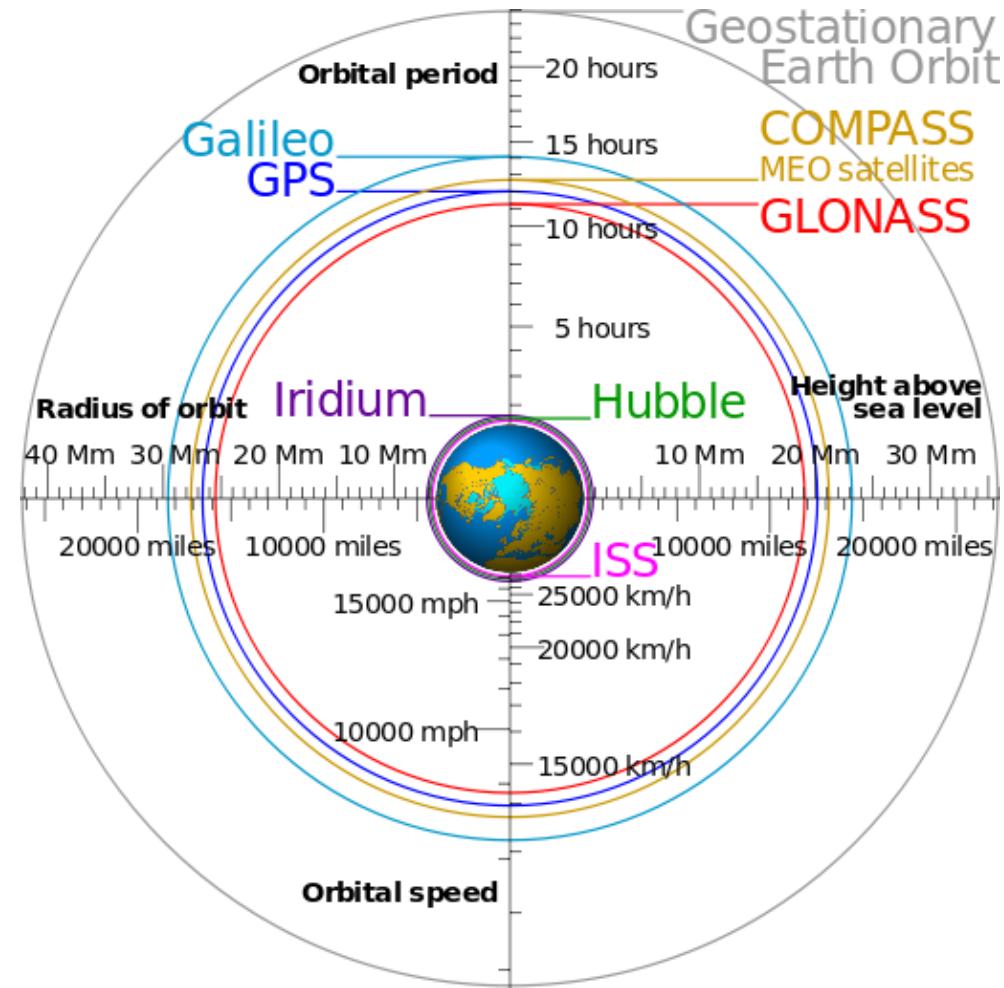
Műholdas távérzékelés

- Tematikus térképező holdak
- Nagyfelbontású (vagy „szuper felbontású”) ūrfelvételek
  - sztereo
- Radar – IfSAR
  - Műhold
  - Úrsikló

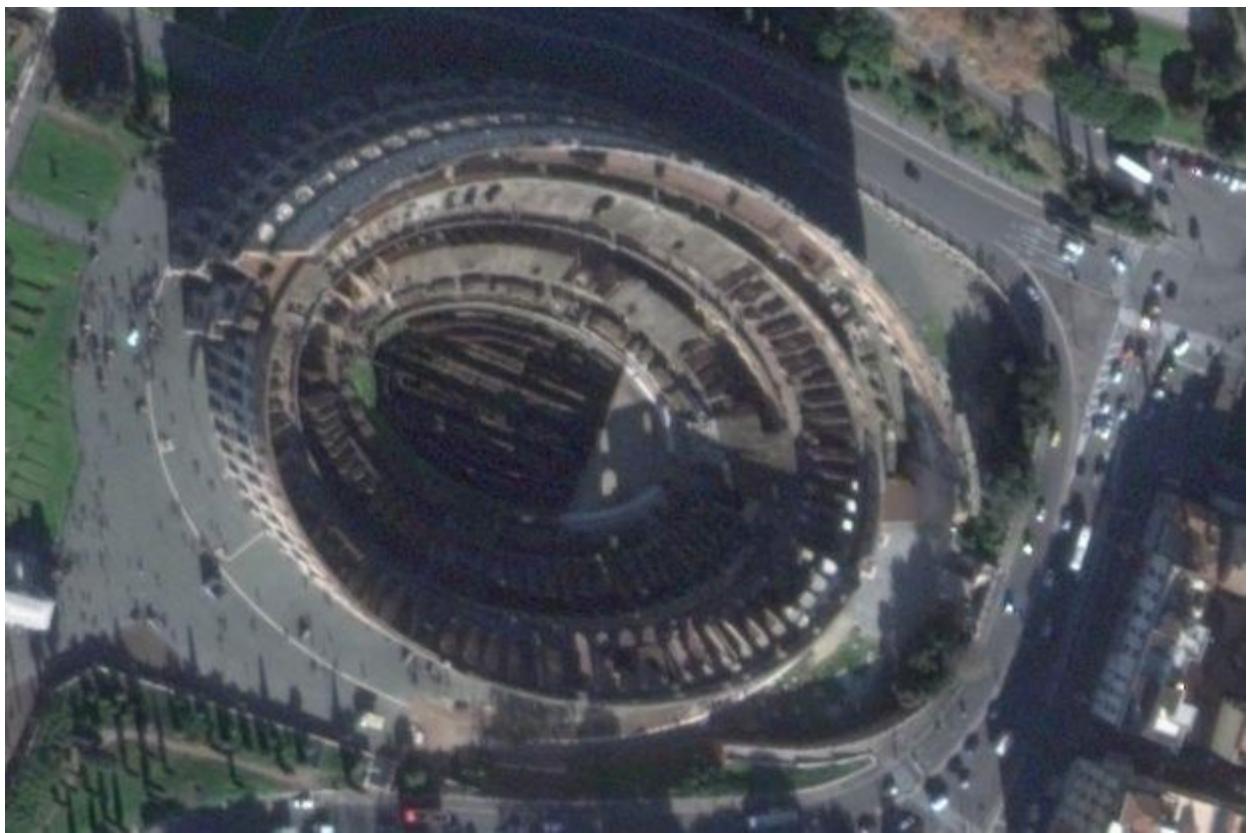
Űreszközök

- Galileo 23 222 km
- Beidou 21 250 km
- GPS 20 200 km
- GLONASS 19 100
- Radarsat 798 km
- Envisat 790 km
- Iridium (66 műhold) 781 km
- ERS 780 km
- WorldView-2 770 km
- LandSAT 7-8 705 km
- Spot 6-7 694 km
- Pleiades 1A és 1B 694 km
- Ikonos, GeoEye 1 (2) 681 km
- WorldView-3 620 km
- Hubble 569 km
- WorldView-1 496 km
- Quickbird 482 km
- ISS 330-435 km
- Úrsikló 190-960 km (SRTM 233 km)

Távérzékelés ma

- 1970-80-as évektől: Landsat, Spot
  - 1999-2000-től: Quickbird, Ikonos
  - 2007-től: Geoeye, WorldView
-
- IfSAR, DInSAR
  - LiDAR

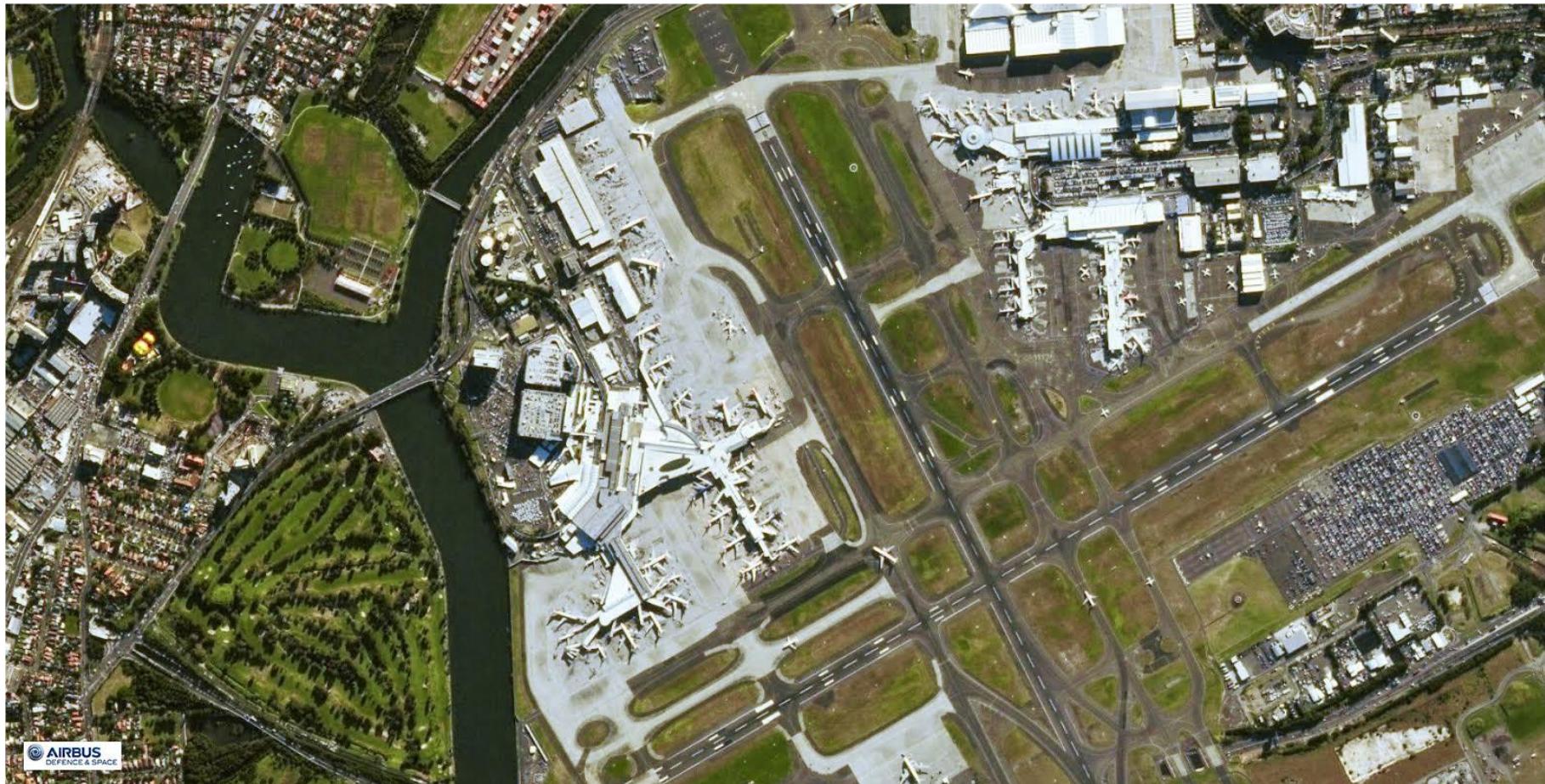

- 12 CAVIS – 30m
- 1 napos visszatérési idő, 680.000 km² naponta

- 20
- 16
- Lan
- 15
- 11
- tar

Spot 7

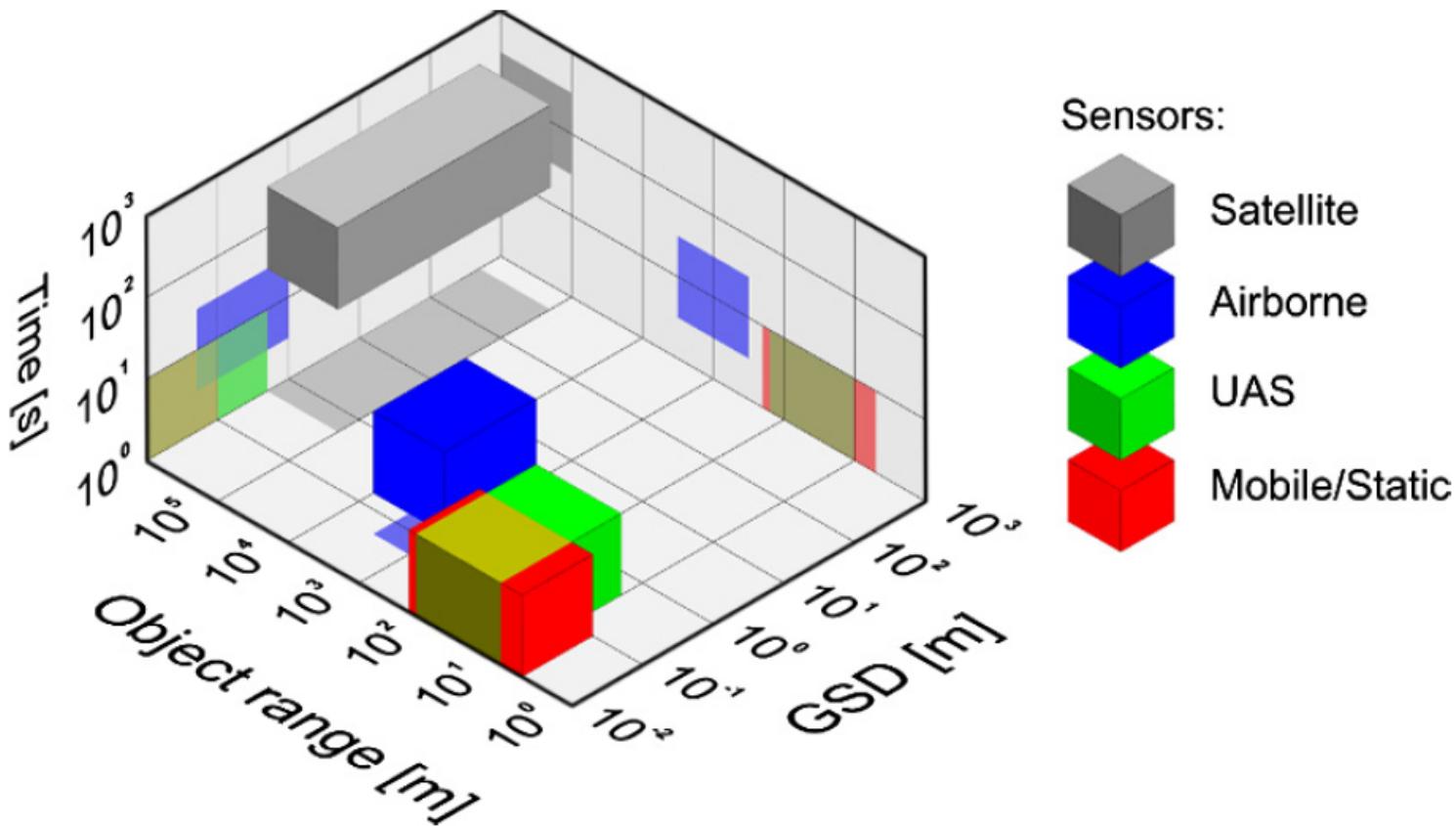

Kis méretű objektumok felmérése

- Orvosi érzékelés
  - Röntgen
  - CT, MR
  - Spektográf
- Kézi szkennerek
  - Dávid szkenner
  - Optikai-mintás
  - Sztereo optikai
- Földi lézerszkennerek

Szenzor platform - GSD

Platformok

Typical sensor and platform configurations with main operational parameters.

Applicability and operation aspects	Data acquisition platforms				
	Satellite (spaceborne)	Airborne	UAS	Mobile/static (ground)	Crowdsensed
Maneuverability	No/limited	Moderate	High	Limited	High
Observation space	Worldwide	Regional	Local	Local	Local
Sensor diversity	MS/HSI/SAR	MS/HSI/LiDAR/SAR	MS (LiDAR/HSI)	MS/LiDAR (HSI)	MS/video
Environment	Outdoors	Outdoors	Outdoors/indoors	Outdoors/indoors	Outdoors/indoors
Scale (inverse sensor range)	Small	Small/medium	Medium/large	Medium/large	Medium/large
Ground coverage	Large (10 km)	Medium (1 km)	Small (100 m)	Small (50 m)	Small (10 m)
FOV	Narrow	Wide	Wide/super wide	Wide/super wide	Wide/super wide
Repeat rate	Day	Hours	Minutes	Minutes	Minutes/seconds
Spatial resolution (GSD)	0.30–300 m	5–25 cm	1–5 cm	1–5 cm	1–5 cm
Spatial accuracy	1–3 m	5–10 cm	1–25 cm	3–50 cm	1–2 m
Deployability	Difficult	Complex	Easy	Moderate	Simple
Observability	Vertical/oblique	Vertical/oblique	Vertical/oblique/360°	Oblique/360°	Oblique
Operational risk	Moderate	High	Low	Moderate	No
Cost	\$\$\$\$\$	\$\$\$	\$	\$\$	No

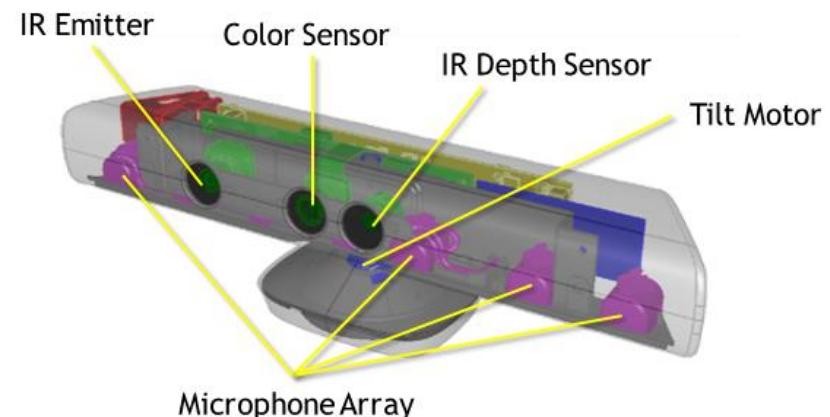
MS: Multispectral, HSI: Hyperspectral Image, LiDAR: Light Detection And Ranging, SAR: Synthetic Aperture Radar.

Új irányok

- Stratollite
- Cubesat

Nem térképezési távérzékelés - példák

- DARPA automatikus járművezérlés
  - Google
  - Autógyárak
- Intelligens jármű szenzorok
  - Optikai (sztereo is)
  - Radar
  - Lézer
- Controller
  - Kinect
  - Szemmozgás érzékelés

(Képalkotó-térképező) tavérzékelés piaca a XI. században

- Terepi/radiometriai/spektrális/temporális felbontás?
- Mezőgazdaság
  - Monitoring, előrejelzés, klímaváltozás, földhasználat
  - Kormányzati szervek, EU, akadémia
- Katasztrófavédelem
  - Kormányzat, polgári védelem, nemzetbiztonság
- Térképi alapok, 2D/3D modellek
  - Kormányzat, katonaság, ipar, kutatás
- Új szereplők, pl. mobil kommunikáció, webes térinformatika, közösségi szolgáltatások

Paradigmaváltás I.

- Statikus vs. kinematikus módszerek
  - Pontosság biztosítása mozgó platformon is
  - Hatékonyság növelése
- Pont vs. képi érzékelés
  - Földi geodézia feladatok földi/légi képi érzékeléssel
  - Nem technológia váltás, csak súlypont áthelyezés
  - Képi érzékelés terjedése földi felmérésnél

Paradigmaváltás II.

- Direkt vs. indirekt tájékozás
  - Hely és helyzetmeghatározás fejlődése
  - LiDAR-nál és IfSAR-nál alapkötetelmény
  - Hatékonyság növelése
    - Kevesebb földi előkészítés
    - Rövidebb utófeldolgozás
- Passzív vs. aktív szenzorok
  - Nincs szükség (megvilágításra)
  - Egyes területeken (pl. DDM) teljes dominancia

Paradigmaváltás III.

- Egyedi szenzor vs. szenzorcsoport
  - Információtartalom növelése
    - Redundancia növelése
    - Egymást kiegészítő információk
- Egyedi vs. együttes szenzor kalibráció
  - Képi szenzorok egyedi kalibrálása (belő tájékozás)
  - Navigációs és érzékelő szenzorok együttes kalibrálása

Paradigmaváltás IV.

- Kézi vs. automatikus feldolgozás
  - Hagyományos technológiáknál automatizálási szint növekedése (pl. digitális fotogrammetria)
  - Új technológiák eleve automatikus eljárásokra épülnek
- Utó vs. valósidejű feldolgozás
  - Valósidejű navigációs megoldással akár azonnal előállítható tájékozott adatsor, felszínmodell

Paradigmaváltás V.

- 2D vs. 3D
  - Térképek, termékek
  - Alkalmazások, szolgáltatások
- Dediált pontok vs. felület
  - Mérés előre meghatározott pontokban
  - Teljes felületi, később más célra is hasznosítható eredmény

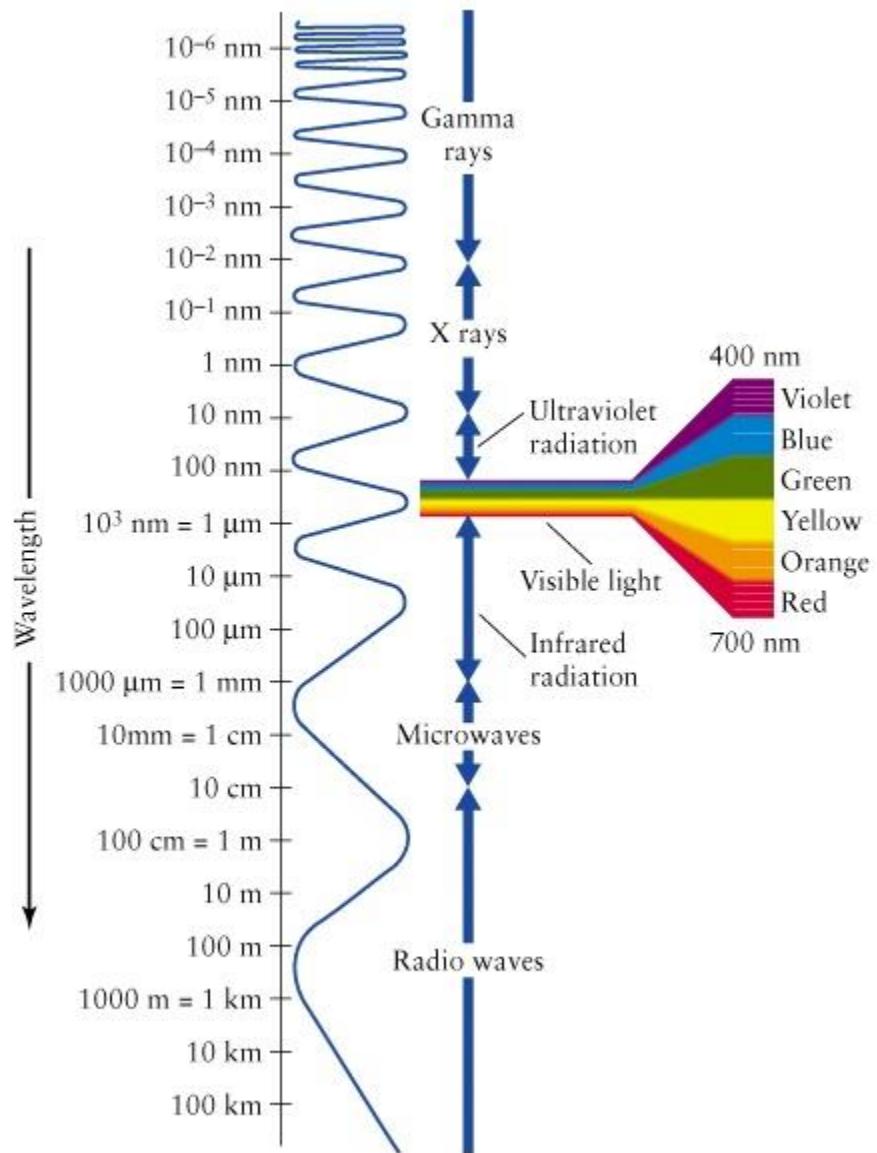
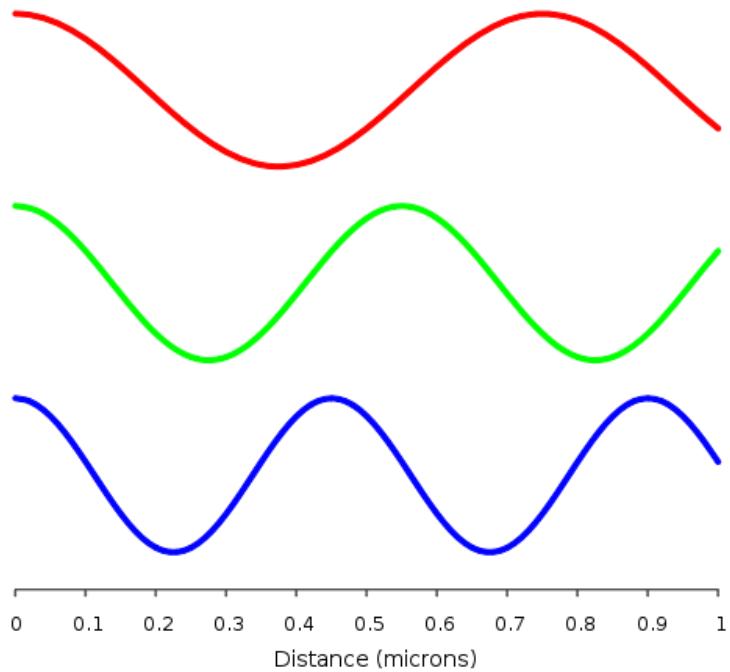
Gazdasági szempontok

- Szenzor árak
- Szakmai hozzáértés „ára”
- Adat árak
- Adatgyűjtés (pl. repülés) ára
  - Lefedettség
  - Időigény
- Adat élettartam
- Megoszthatóság, jogi kérdések

Távérzékelés ma

- Földi-, légi-, ūrtávérzékelés
- Aktív és passzív szenzorok, pontfelhők és képek
- Szenzor és adat egyesítés
- Fotogrammetria
- Amatőr világ
  - Amatőr szenzorok – amatőr felhasználók
  - Fél amatőr szenzorok
  - Közösségi adatnyerés, crowdsourcing vagy VGI (volunteered geographic information)

Infra

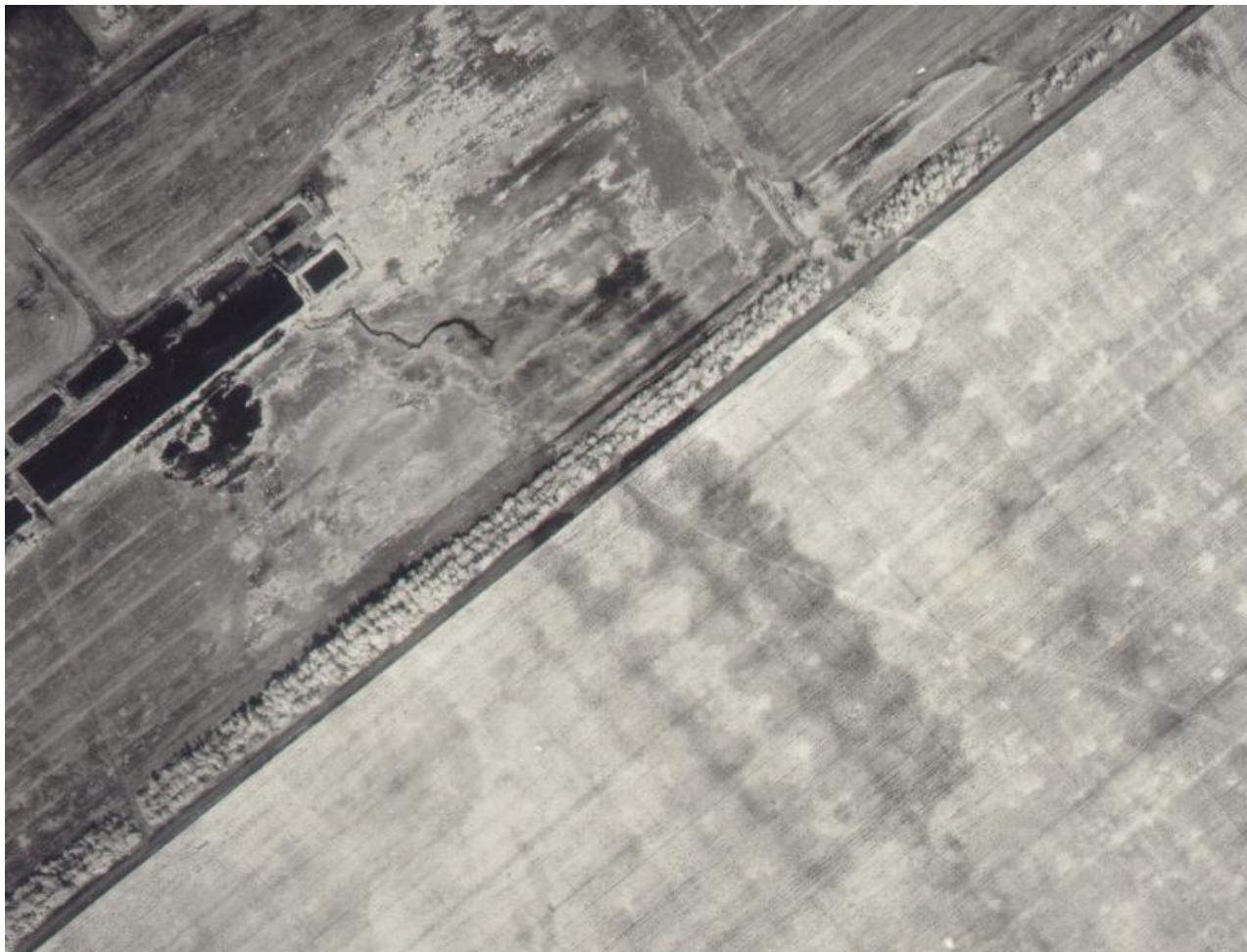
Légifényképezés infravörös filmmel

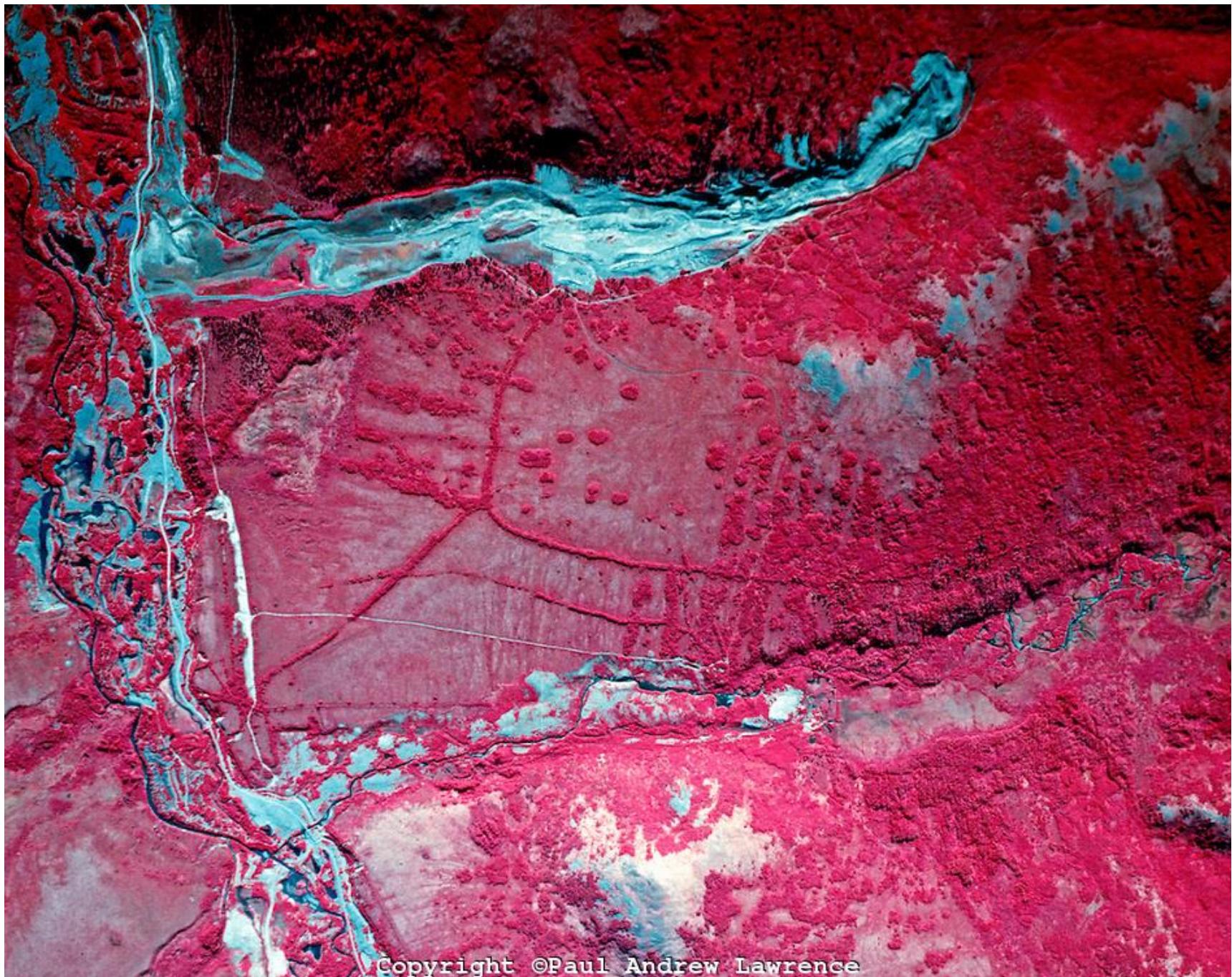
- PI. KODAK AEROCHROME III Infrared Film 1443

Természeti monitorozás

- Mosonmagyaróvár

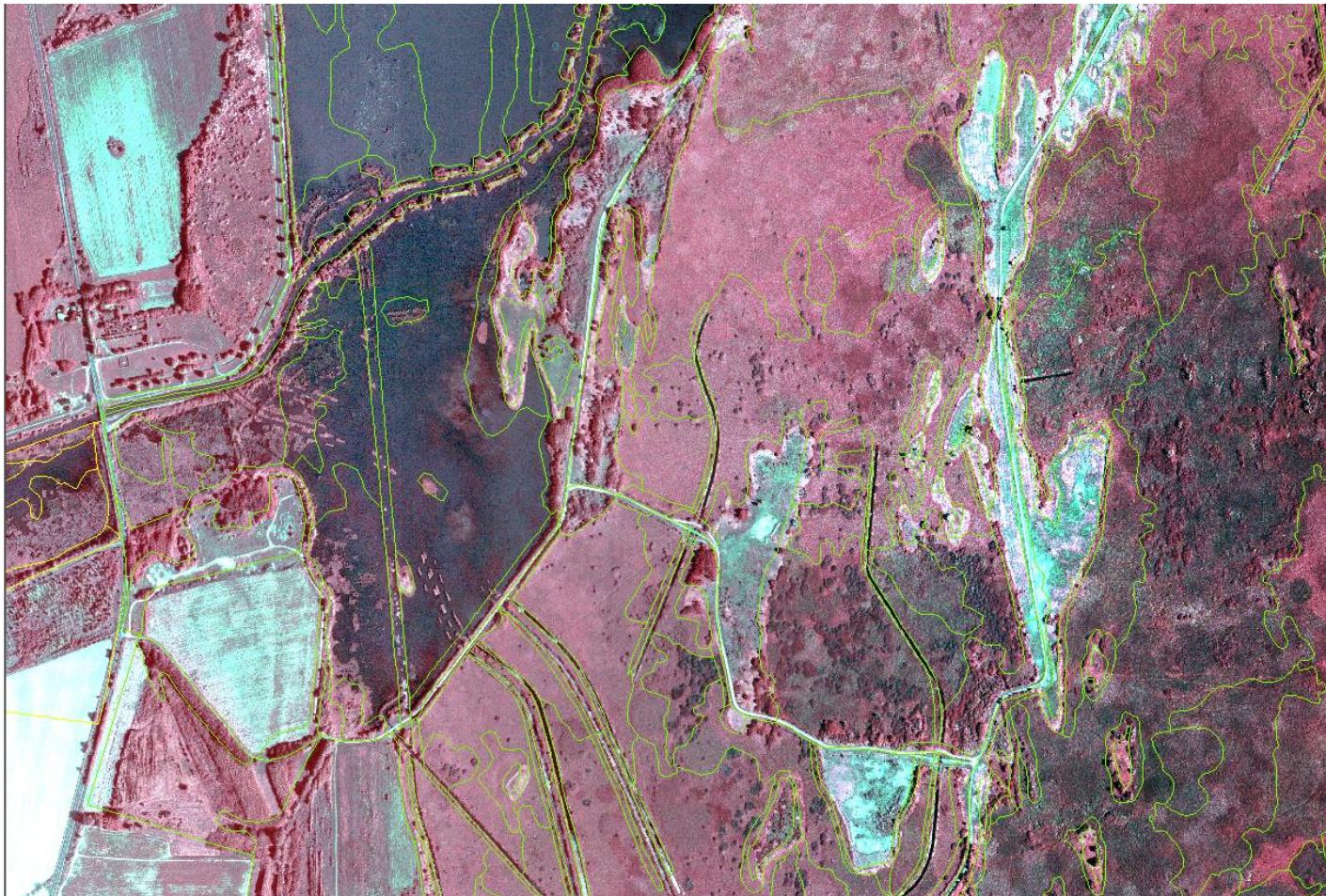

Copyright ©Paul Andrew Lawrence

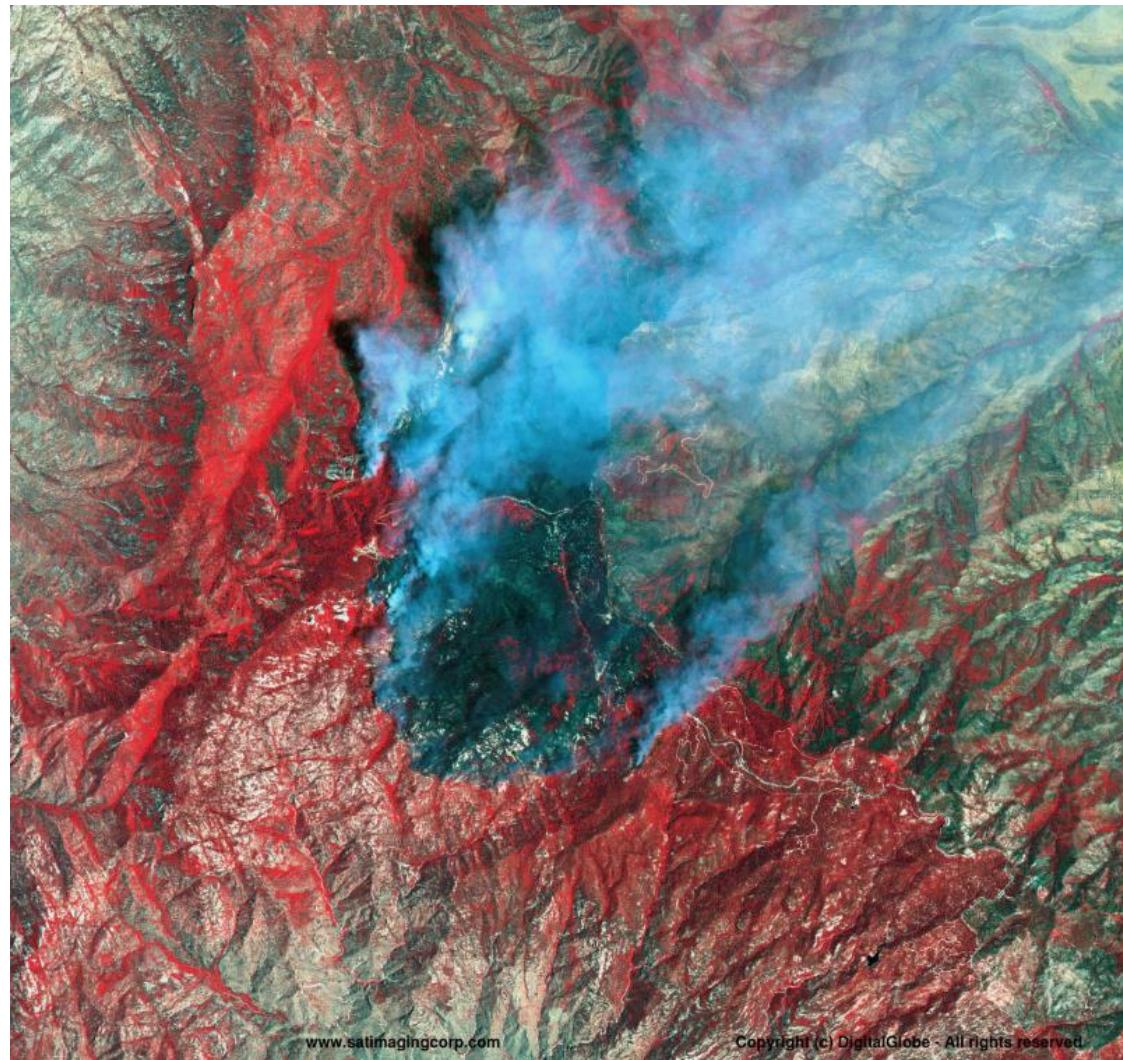
Színes infrafelvétel (CIR) kiértékelése

- Kisbalaton: növényzet és tóállapot monitoring

Erdőtűz monitorozása

- Arizona, USA
- Quickbird-kép

Növényzetkárosodás vizsgálata

- Balatonkenese

Légszennyezés vizsgálata

- Várpalota - Inota

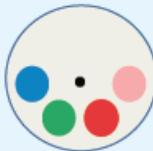
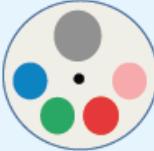
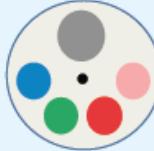
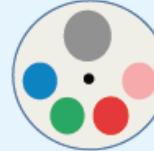

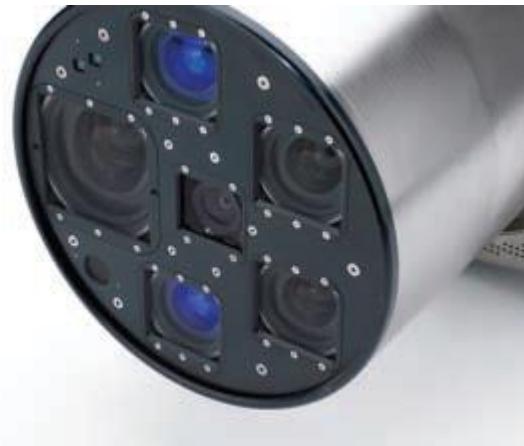
Infravörös kamerák

- Földi fényképező kamerák
- Légifényképező kamerák
- Műholdas érzékelők
- Ipari kamerák
- Csillagászati kamerák

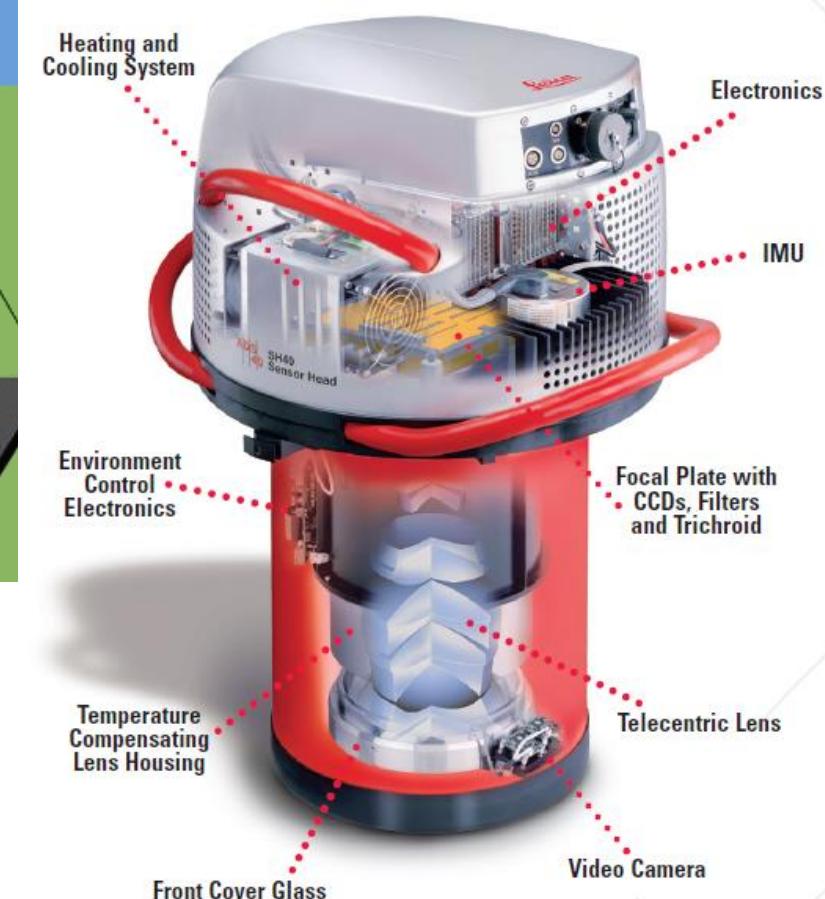
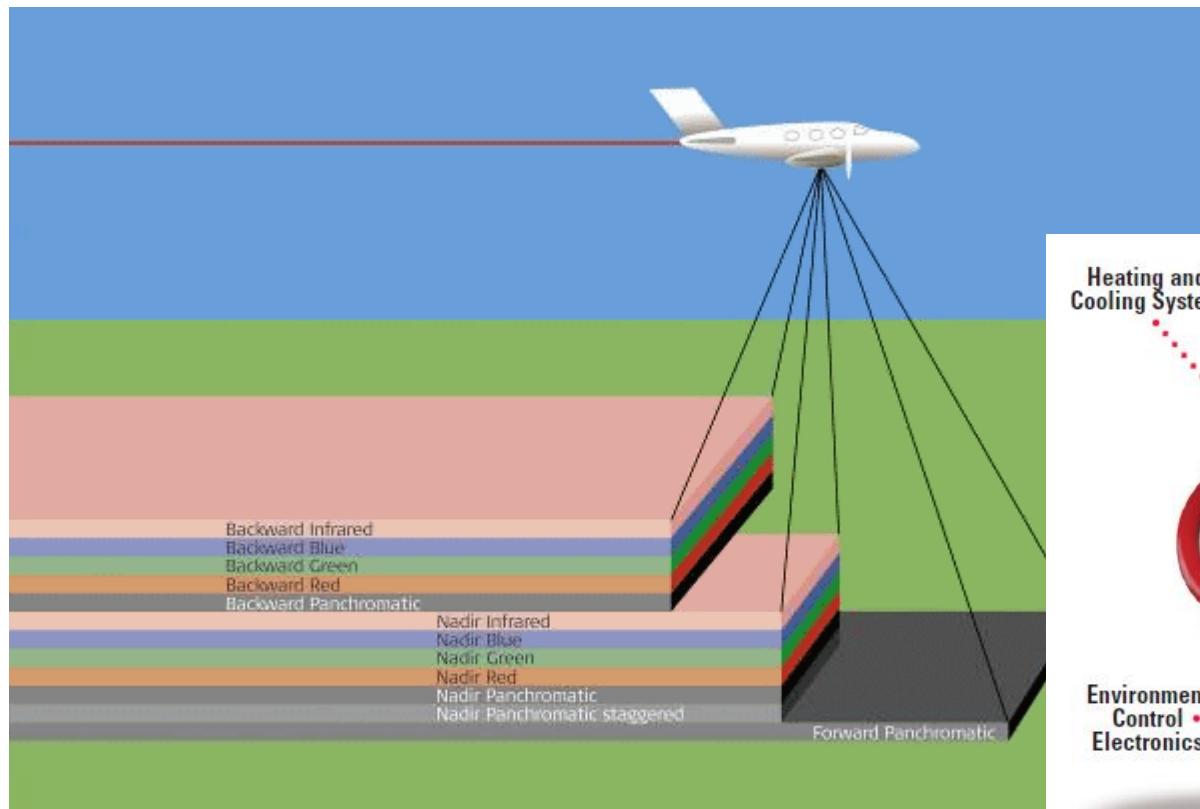
Infravörös légifényképező kamera: Intergraph DMC

RMK D	DMC II ₁₄₀	DMC II ₂₃₀	DMC II ₂₅₀
Multi-spectral sensor, including 4 camera heads, RGB, and NIR 	Multi-spectral sensor, including 5 camera heads, RGB, NIR, and PAN 	Multi-spectral sensor, including 5 camera heads, RGB, NIR, and PAN 	Multi-spectral sensor, including 5 camera heads, RGB, NIR, and PAN

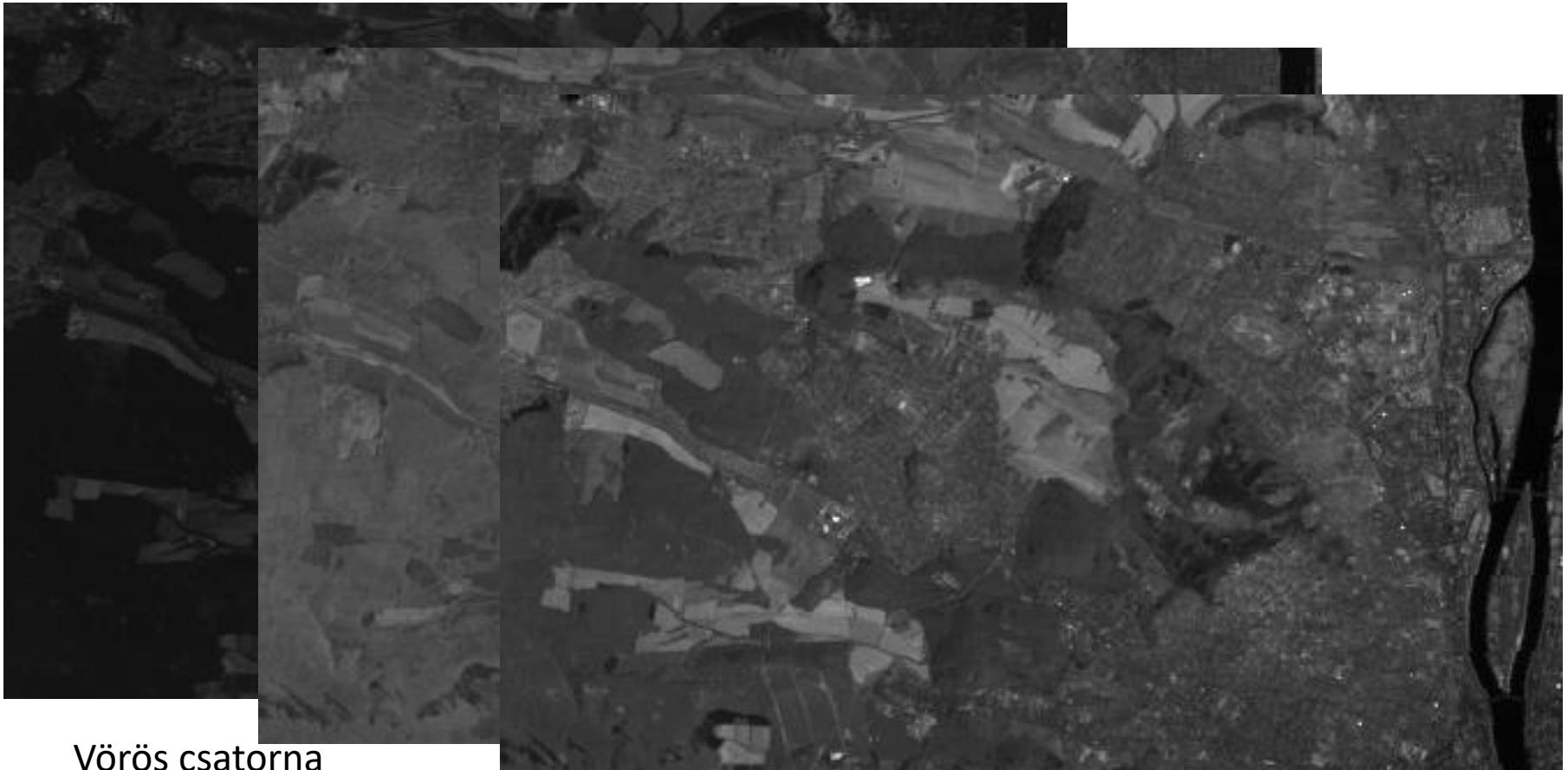
Infravörös légifényképező kamera: Leica ADS40

Infravörös légifényképező kamera: Vexel UltraCamX

Úrfelvételek

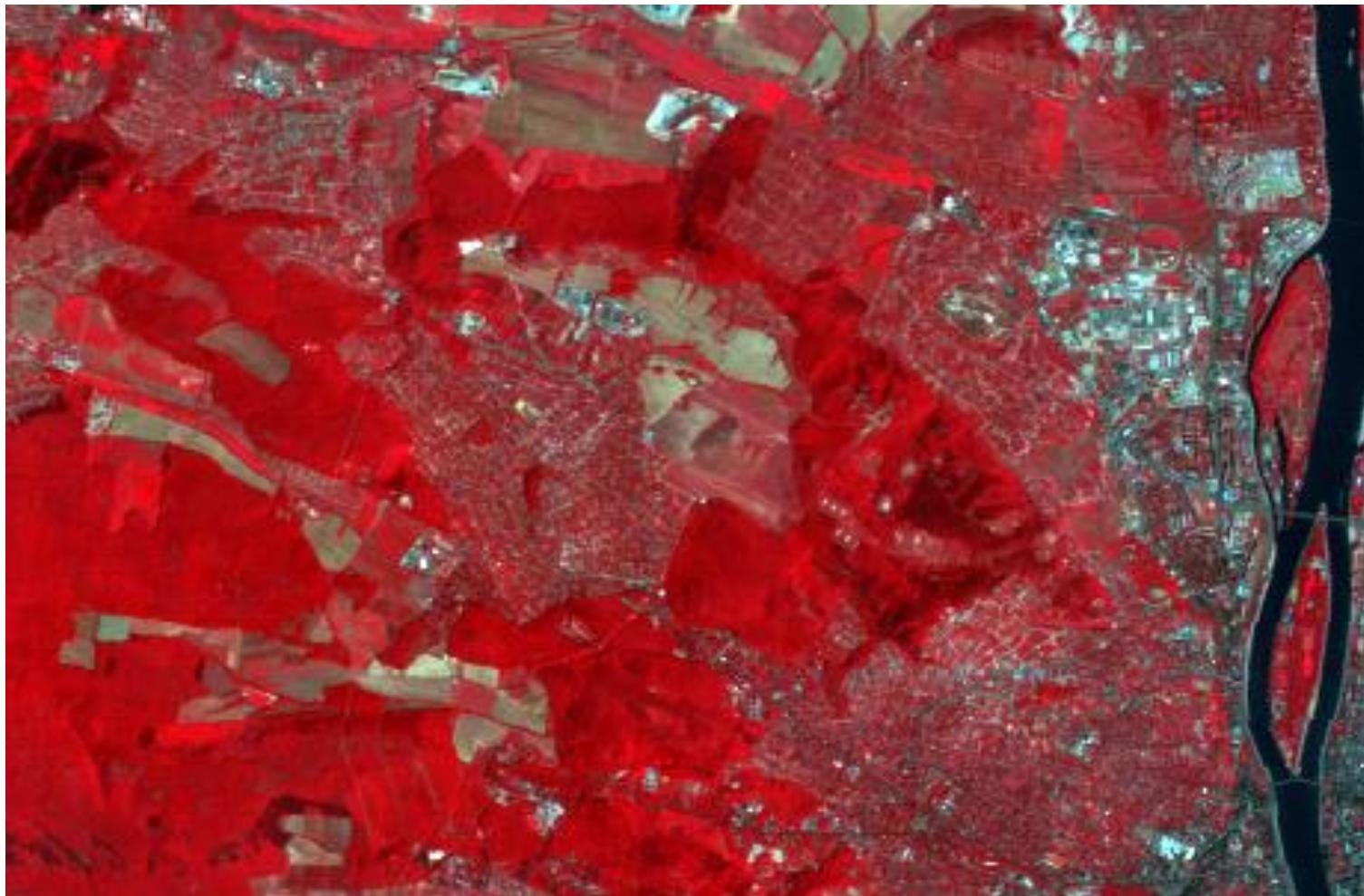

Vörös csatorna
(3)

Közeli infravörös csatorna
(4)

Közepes infravörös csatorna (5)

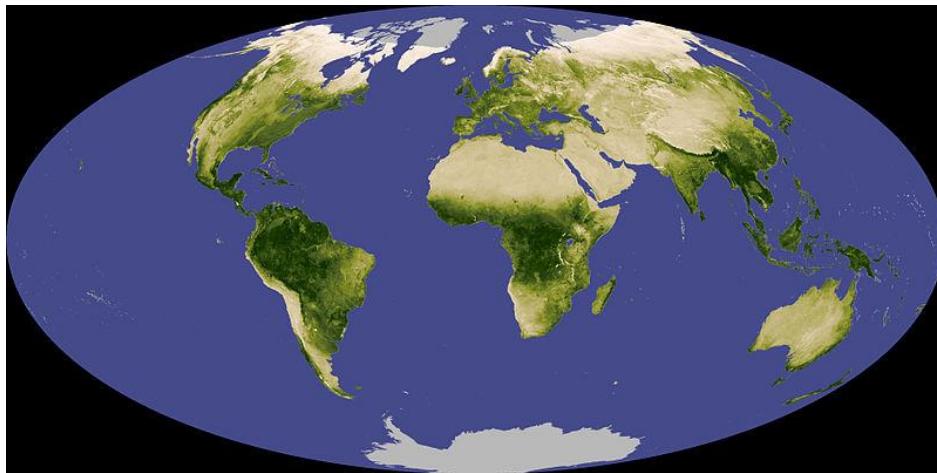
Infravörös kompozitkép

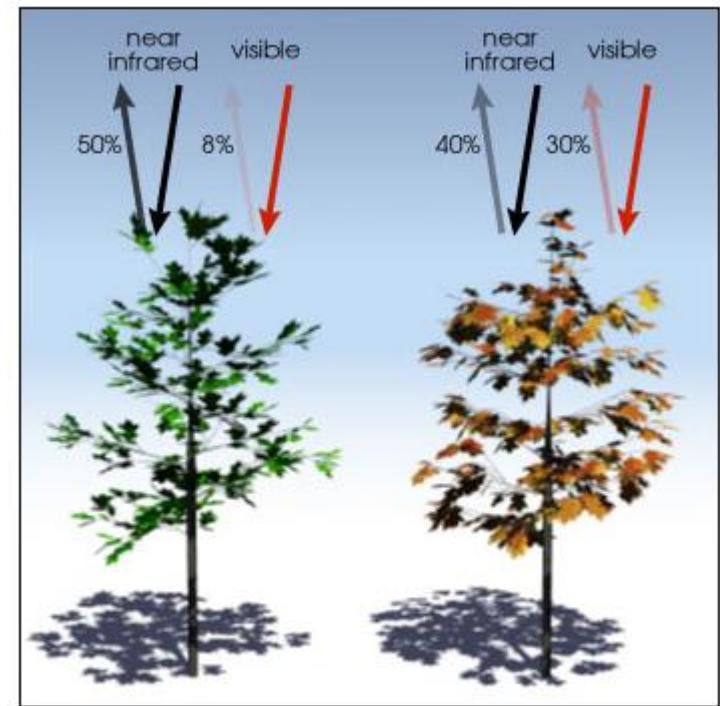
4-3-2 csatornák

Infravörös képfeldolgozás: egy példa

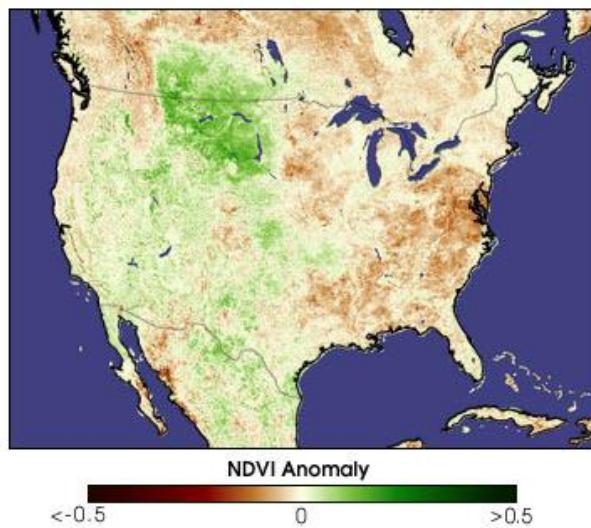
- Normalizált differenciált vegetációs index (NDVI):

$$(IR-R)/(IR+R)$$

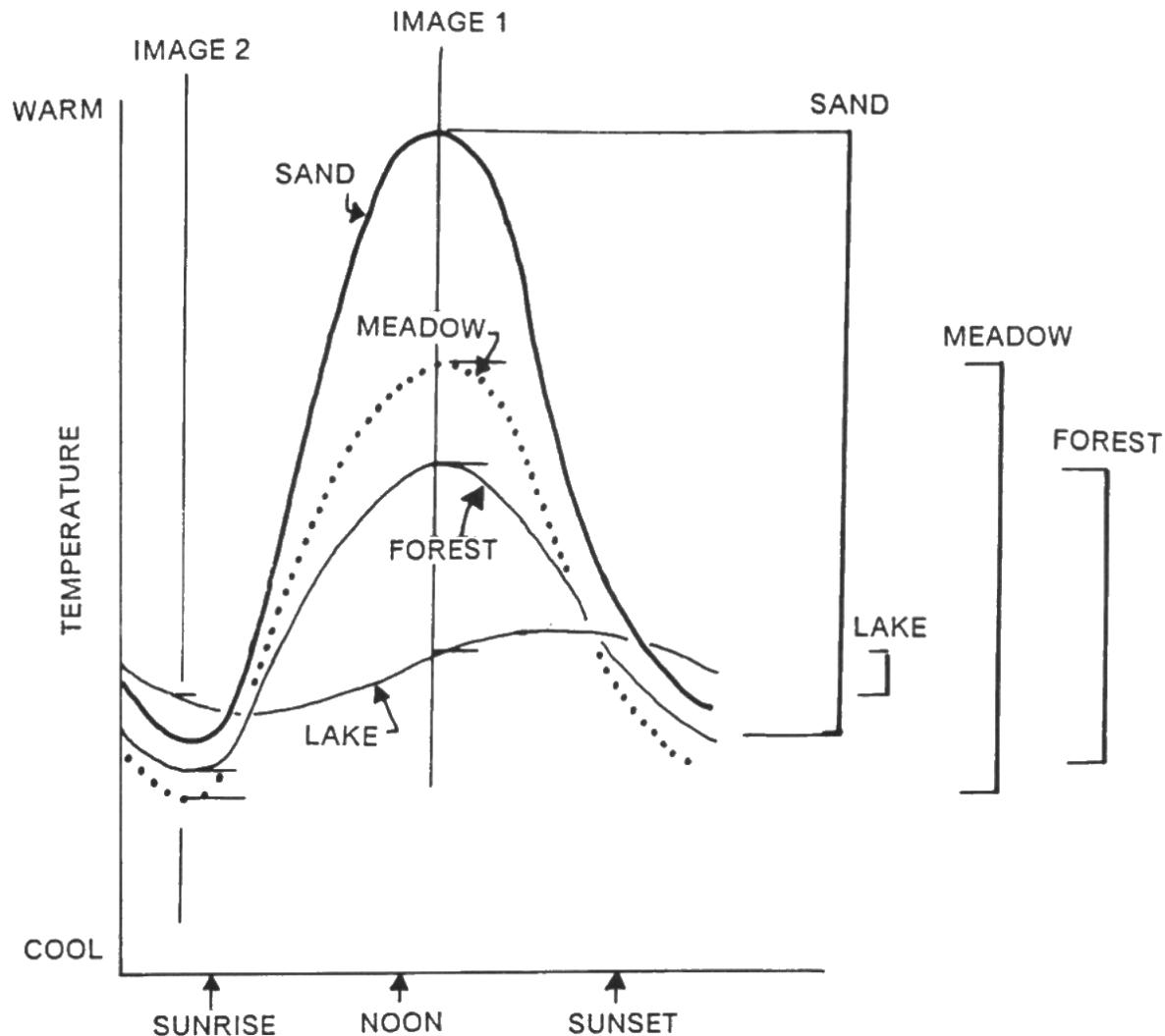
Elsivatagosodás:

$$\frac{(0.50 - 0.08)}{(0.50 + 0.08)} = 0.72$$

$$\frac{(0.4 - 0.30)}{(0.4 + 0.30)} = 0.14$$

Hősugárzás időbeli változása

Földi/kézi termokamerák

InfraTec

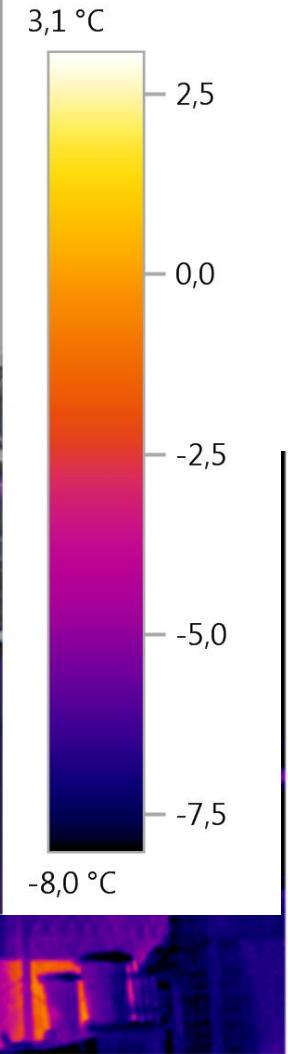
InfraTec

InfraTec

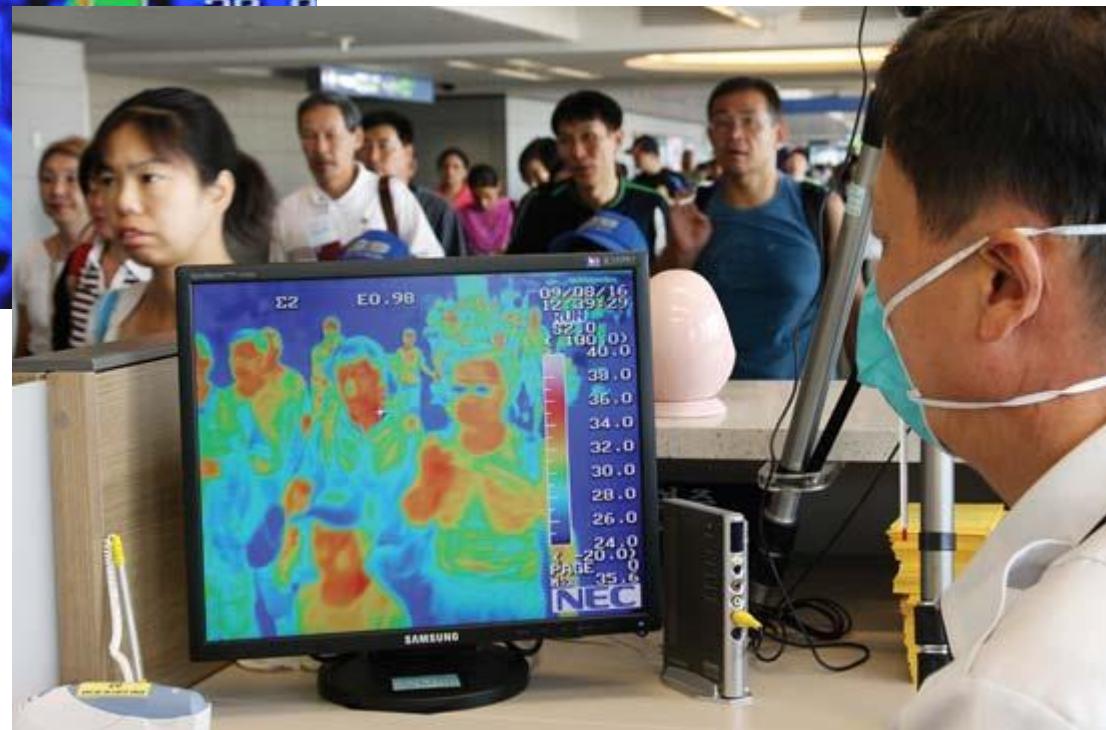
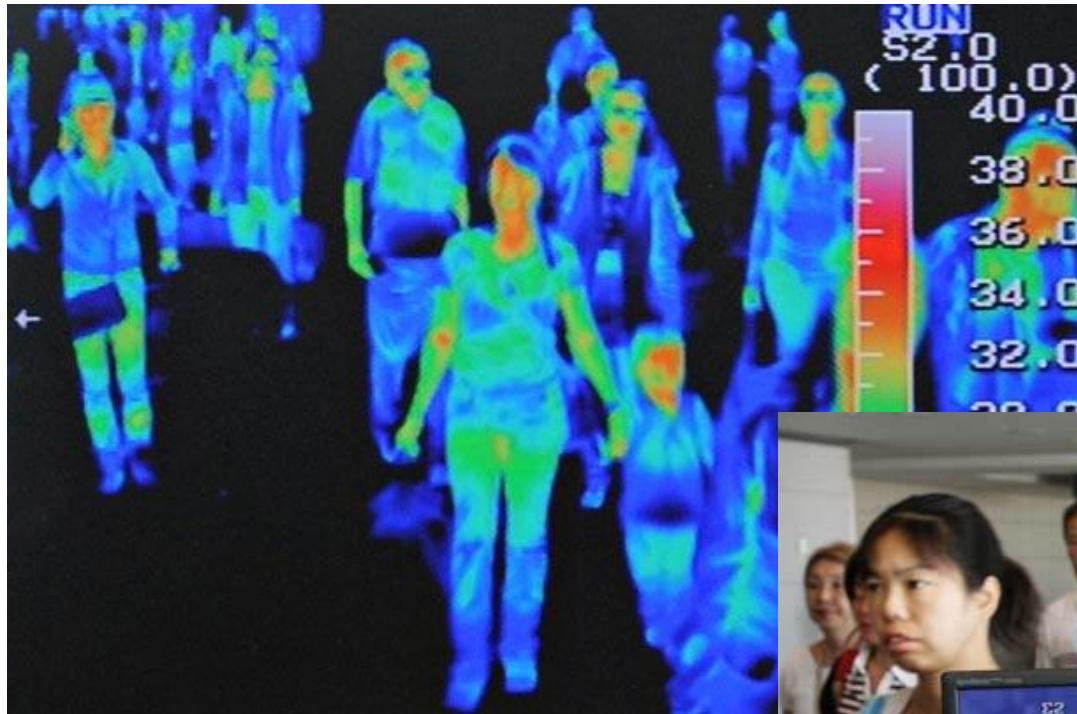

Wir messen es. **testo**

Épületvizsgálat

Influenza-figyelő kamerák

Termokamerás és lézerszkenneres

Detailansicht Status Einstellungen

Fahrzeuge

26.09.2012 13:24:23 244.6 °C
Alarm (bearbeitet)

26.09.2012 13:22:28 162.0 °C
Alarm (bearbeitet)

26.09.2012 13:22:21 502.3 °C
Alarm (bearbeitet)

Allgemeine Informationen

Zeit 26.09.2012 13:24:23
vor 2 Minuten

Geschwindigkeit 17 km/h

Breite 3.20 m

Höhe 4.18 m

Länge 16.19 m

Kategorie LKW Sattelzug

Fahrzeugteile

Fahrzeug	244.6 °C
Kabine	29.2 °C
Ladung	51.3 °C
Motor	244.6 °C
Hot-Spot	244.6 °C
Hot-Spot	84.9 °C
Hot-Spot	85.2 °C
Hot-Spot	138.4 °C
Hot-Spot	79.7 °C
Hot-Spot	62.1 °C

3D-Modell und Thermographie

Einstellungen

Seitenbilder

Nachbearbeitung

Beurteilung: Reifen, Massnahme: Mech. Inspektion

Bemerkungen: bei genauer nachkontrolle des gesamten lkw 2. rad
bremsscheibe nachröhren

Visum: 26.07.2012 14:34:40, axuser

Fall übernehmen

Alarm (bestätigt)

250 °C

25 °C

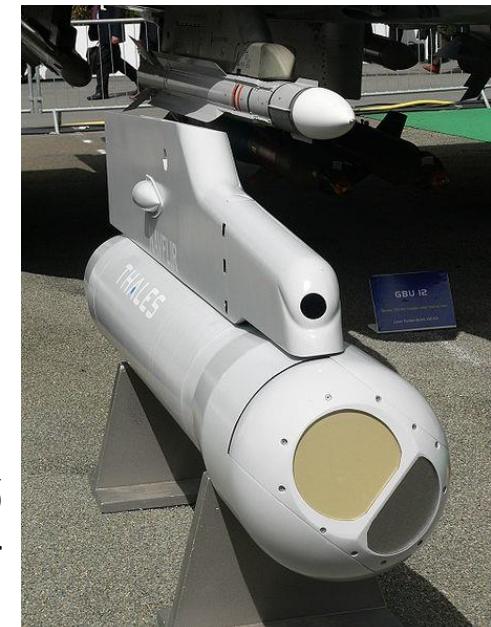
Forward Looking InfraRed (FLIR)

- Katonai és civil repülésben alkalmazott képalkotó megoldás az infravörös – főként a termális infravörös – sugárzás érzékelésére
- Hűtött és nem hűtött változatokban egyaránt

Francia katonai helikopter FLIR-fejjel

Thales FLIR-érzékelő rendszer

Hasonló rendszerek

- FLIR: Forward Looking Infrared
- SLIR: Sideways Looking Infrared
- DLIR: Downward Looking Infrared

Az Open Skies szerződés szerinti érzékelők

- Eredetileg 1992-ben aláírt, 2002-ben hatályba lépett katonai verzió, 34 ratifikáló állammal
- „Open Skies aircraft may have video, optical panoramic and framing cameras for daylight photography, **infra-red line scanners for a day/night capability**, and synthetic aperture radar for a day/night all weather capability.”

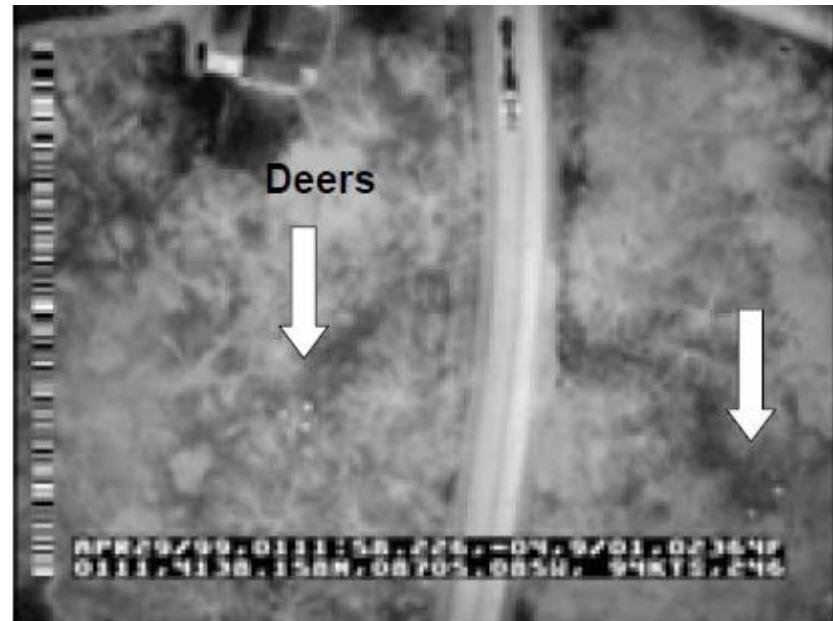
Alkalmazó: német Marine

- Szennyezés-kutatás (Open Skies 2004 október, Cmdr P. Weiler)
- Dornier DO 228 LM
- IR/UV szenzor
- FLIR/CALI szenzor

Alkalmazó: spanyol Open Skies Section Verification Unit

- Állatkövetés
- Vízszennyezés
- Erdőtűz

RPN/9/99.0111:53.228,-04.9701.023548
0111.4138.158N,08705.085W, 948T5,296

Infrared Line Scanner (IRLS) hordozók (felderítő gépek)

- Boeing OC-135B
- Dassault Mirage IV CT52
- Tupolev Tu-22R

F-14 Tomcat („Top Gun”) kamerarendszere IRLS-sel

IRST: Infra-Red Search and Track

- Automatikus, passzív tárgykövető megoldás: vízszintesen forgó IR-érzékelővel

SU-27 UB pilótafülke

Irodalom

- Albertz, J. – Wiggenhagen, M. (2009): Taschenbuch zur Photogrammetrie und Fernerkundung, Wichmann
- Campbell, J.B. (1996): Introduction to Remote Sensing, Taylor&Francis
- McGlone, C. (ed.)(2004): Manual of Photogrammetry, ASPRS
- www.flir.com
- www.kodak.com
- www.testo.de
- www.wikipedia.org